

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PEDAGOGICKÁ A ŠKOLNÍ PSYCHOLOGIE

Diagnostika a ovlivňování klimatu školy a
školní třídy

Úvodem

- Tradiční uchopení tématu akcentuje výčty metod pro konkrétní aspekty použití
- Druhou možností je kombinace prvního přístupu a výsek témat z metodologie a statistiky (části klasické teorie testů)
- V této prezentaci jde spíš o postihnutí podmínek a způsobu uvažování o problematice; konkrétní diagnostické postupy jsou a) součástí dalších kurzů a b) součástí dalšího oborového postgraduálního studia

Oblast poradenství – institucionální rámec

1. Rutinní (pedagogická a psychologická) diagnostika v běžné výuce
2. Poradenský systém (v ČR je založen na **dvou pilířích**)
  - a) Činnost školních poradenských pracovníků na školách je někdy označována termínem „**školní poradenské pracoviště**“,
    - nejedná se však o samostatnou organizační formu nebo o jednotku v rámci školy, která má nebo by měla mít právní subjektivitu.
    - Školní poradenské pracoviště je v základní formě tvořeno činností **školního metodika prevence a výchovného poradce**.
    - V rozšířené verzi školního poradenského pracoviště je činnost metodika prevence a výchovného poradce, kterého musí mít každá škola, doplněna také činností **školního speciálního pedagoga** anebo **školního psychologa**. Některé školy dokonce zaměstnávají oba školní poradenské specialisty (školního psychologa a speciálního pedagoga), a to buď z vlastních zdrojů, nebo z různých grantů a dotací EU.
  - b) Druhým pilířem poradenského systému ve školství jsou tzv. školská poradenská zařízení. Tvoří je pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Tato zařízení zajišťují činnosti a služby pro děti, žáky, studenty a jejich zákonné zástupce, školy a školská zařízení.

Řadíme sem poradny a centra:

    - speciálně pedagogické
    - pedagogicko-psychologické
    - preventivně-výchovné
    - informační
    - diagnostické
    - poradenské
    - metodické
      - napomáhají při volbě vhodných vzdělávacích postupů

Spolupracují s orgány sociálně právní ochrany, zdravotnickými zařízeními, soudy aj.

- *Profesní příprava učitelů v tomto směru není zcela uspokojivá a dostatečná, např. klasická teorie testů je nahlížena jako příliš složitá pro budoucí učitele*
- *Řada negativních konsekvencí – testování jako unikátní know-how; neschopnost adekvátně chápat výsledky testování (např. PISA); problémy s organizací větších projektů (státní maturita; plošné testování)*
- *Otázka obecné psychologické gramotnosti (jeden z aktuálních projektů EFPA)*

Seminární cvičení

- Co bychom chtěli, aby o psychodiagnostice (doz)věděli
  - ▣ Studenti v pregraduálním studiu psychologie
  - ▣ Studenti učitelství a učitelé
  - ▣ Rodiče žáků a studentů
  - ▣ Novináři

Teoretický rámec

- **Vzdělávání jako nástroj změny**
  - Koncept rovných příležitostí (equal educational opportunity) vychází ze snahy vyrovnávat podmínky pro vzdělávání (různé sociální složení třídy, různá kognitivní úroveň x stejní učitelé) a poskytovat stejnou péči.
  - Současně se škola snaží dosahovat tzv. „funkčního minima“ žáků a vyrovnávat jejich dosahované výsledky.
  - Klíčovou figurou v tomto procesu integrace je učitel.
  - Plní roli zprostředkovatele v procesu učení, rozlišuje odlišnosti v průběhu vzdělávání u jednotlivých žáků při zachování kvality procesu vzdělávání.
  - Umí pracovat se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
  - Umí komunikovat s rodiči těchto žáků.
  - Umí pracovat s odbornými doporučeními pro práci se žákem, zavádí je do praxe - vytvoření IVP.
  - Dokáže využívat podpůrné poradenské služby (asistenti, ŠP, ŠSP, PPP, SPC...).
  - Zvládá práci s předsudky.
- Zdroj Zapletalová, 2010

Teoretický rámec II

- Klasická teorie testů (např. Urbánek, Denglerová, Širůček, 2011)
  - ▣ Klasický příklad - didaktické testy (viz např. též cíle učení)
  - ▣ Validita, reliabilita, konzistence škál (α)...
  - ▣ Teorie konstrukce testů (dotazníků), analýza položek
  - ▣ Normalizace, normy
- Teorie odpovědi na položku (IRT), počítačové adaptivní testování (Jelínek, Květon, Vobořil, 2011)
- Teorie vědomostního prostoru (KST) (např. Denglerová in Urbánek, Denglerová, Širůček, 2011)

Perspektivy pohledu

- Pedagogická vs. psychologická diagnostika
- Individuální vs. skupinová diagnostika
- Diagnostika, evaluace a hodnocení (vnitřní / vnější; rutinní / intervence)
- Screening vs. cílená diagnostika
- Ex post vs. pro futuro diagnostika
- Žák-třída-třídy-škola-školy-vzdělávací systém-
mezinárodní srovnání – různé cíle a úrovně
diagnostiky
- (...)

Praxe

- Od segregace k integraci (děti se specifickými výchovně vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu)
  - ▣ Zásadní změna v „modelu žáka“
- Psycholog pro školy vs. psycholog ve škole
- Etablování semiprofesí a přesun některých diagnostických činností mimo profesní rámec psychologie

Diagnostika jako systematická činnost

- Čtyři základní otázky (Gavora, 2011)
  - ▣ Proč? (účel; informace vedoucí ke zlepšení procesu edukace)
  - ▣ Co? (diagnostická hypotéza)
  - ▣ Jak? (metody a nástroje)
  - ▣ Jakým způsobem se pracuje s výsledky? (rozhodování a plánování)

Oblasti diagnostiky rutině prováděné učiteli (Gavora, 2011)

- Kognitivní charakteristiky (vědomosti, pozornost, paměť, ...)
- Tvořivost
- Emocionální charakteristiky (motivace, postoje, zájmy)
- Sebepojetí
- Chování (vč. Snahy, vytrvalosti, ...)
- Sociální vztahy (klíma)
- Psychosomatická kondice

Oblasti diagnostiky rutině prováděné učiteli II (Gavora, 2011)

- Oblasti – domácí a širší sociální prostředí žáka
- Vstupní diagnostika
- Formativní diagnostika (zvládání učiva, naivní teorie, mikrodiagnostika ve výuce)
- Sumativní diagnostika
  - ▣ Subjektivní zodpovědnost za úspěch žáka

Běžné metody a nástroje v práci učitelů

- Pozorování (nepřipravené, připravené – hospitace)
- Rozhovor (diagnostický, anamnestický)
- Analýza dílčích produktů činnosti či portfolia (příklad komplexní diagnostiky)
- Vědomostní testy
- Dotazníky, škály
  - Mnohdy problematické psychometrické parametry, sporný převod či neřešená otázka autorských práv
  - Problematický způsob použití psychologických nástrojů laiky (sociometrie aj.)
  - Z pohledu vydavatelů testů původně nepříliš zajímavý obchod; s přílivem prostředků řada odborně sporných aktivit – např.
    - Barvy života - <http://www.dap-services.cz/> stanovisko UPA <http://www.upacr.cz/doc/Stanovisko-UPA-Barvy-zivota-11-2012.pdf>
    - Socioklima - <http://www.socioklima.eu/>

Etické aspekty

- Řešeny v rámci etických kodexů odborných společností (velmi stručně)
  - ▣ Řada odborných diskusí
    - <http://www.facebook.com/groups/303285283018849/>
- Řešeny v podobě standardů pro pedagogické a psychologické testování
  - ▣ AERA, APA, NCME: Standardy pro pedagogické a psychologické testování. Praha: Testcentrum, 2001.
  - ▣ Aktivity pracovní skupiny EFPA

Mezioborová spolupráce

- Je poměrně obtížná
  - Pedagogové mají jen rámcovou představu o možnostech psychologické diagnostiky
    - Problémy s předáváním kontextových informací (...)
  - Psychologové mají jen rámcovou představu o výuce ve škole
    - Problémy s formulací konkrétních doporučení
- Několik projektů, které problém pomáhaly řešit pod hlavičkou IPPP jako metodického a zastřešujícího pracoviště
  - VIP-kariéra I-III (financování ŠP na školách, vývoj metod)
  - SIM, CPIV (podpora inkluzivní praxe škol)
- V současnosti jednotné metodické vedení chybí (IPPP sloučeno s NÚV); v návrzích legislativy supervize přisuzována řadě institucí – např. ČŠI

Literatura

□ Klasický text

- HRABAL, Vladimír ml a Vladimír st HRABAL. Diagnostika :pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2002. 199 s. ISBN 80-246-0319-5.

□ Rozšiřující texty

- Urbánek, Tomáš; Denglerová, Denisa; Širůček, Jan. Psychometrika. Praha: Portál 2011.
- AERA, APA, NCME: Standardy pro pedagogické a psychologické testování. Praha: Testcentrum, 2001.
- Martin Jelínek, Petr Květon, Dalibor Vobořil. TESTOVÁNÍ. V PSYCHOLOGII. Praha: Grada Publishing 2011.
- Kožuřochová a kol. Pedagogická diagnostika v primárním vzdělávání. Bratislava: SPN, 2011

KLIMA ŠKOLY A ŠKOLNÍ TŘÍDY A JEHO DIAGNOSTIKA

Příklad skupinové pedagogicko-psychologické
diagnostiky

KULTURA, PROSTŘEDÍ A KLIMA ŠKOLY

- způsoby popisu různých aspektů prostředí školy, v němž škola dosahuje svých cílů
- “holistické” termíny >> složitost, typologie

- **KULTURA** — jak se věci dělají a zdůvodňují
- **PROSTŘEDÍ** — zúženo na fyzické prostředí
- **KLIMA** — jaké z toho všeho mají lidé ve škole pocity

Proč se vlastně tématem zabýváme?

- Kargokult
  - ▣ Sociometrie zažene šikanu.
  - ▣ Dělají to všichni.
- Potřebujeme se něco dozvědět
  - ▣ O třídě, se kterou pracujeme
  - ▣ O škole, ve které pracujeme
- Neoliberální diskurz (nap. Štech, 2013)
  - ▣ Bezpečná oblast pro růst ;)

Interpretační rámec - Senge

- **Škola jako učící (se) organizace** (Senge, et al. 2000, Roberts, Pruitt, 2003).
- Prostředí školy, ve kterém jsou zaangažováni všichni zaměstnanci, administrativa školy, žáci i jejich rodiče a ve kterém všichni zainteresovaní pojmají procesy výchovy a vzdělávání, realizované na půdě školy jako „**nikdy nekončící, aktivní a kolaborativní proces**“ (Speck, 1999:8).

charakteristiky: reflektivní dialog • skupinové zaměření na učení studentů • deprivatizace pedagogické praxe • spolupráce • sdílené hodnoty a normy

strukturní podmínky: vyhrazený čas pro setkávání a diskuse • fyzická blízkost • vzájemně provázené role učitelů • posílení podílu učitelů na rozhodování a autonomie školy • komunikační kanály (sítě)

lidské a sociální zdroje: otevřenost k inovacím • důvěra a respekt • suportivní vedení • rozšiřování sociálních i kognitivních dovedností

+ sdílená vize školy

Klima školy jsou pocity ze školy

Jak se v konkrétní škole lidé cítí

- jestli se tam cítí dobře nebo špatně (OBECNĚ)
- jestli mají pocit, že jim okolí důvěřuje, respektuje je, a záleží mu na nich (VZTAHY)
- jestli se cítí schopní, efektivní, výkonní (VÝKON)
- jestli mají pocit, že jsou zapojeni, součástí, mají vliv na dění (ÚČAST, ORIENTACE)
- jestli mají pocit, že rostou, vyvíjejí se (SEBEREALIZACE)

**Těžko se zjišťují a interpretují.
Proto nutnost propojování se „zdroji“ –
kulturou, prostředím školy**

Klima školy jako organizační reflexe

- Subjektivní hodnocení kultury a prostředí.
  - ▣ Organizační (sebe)reflexe prožitků, pocitů, hodnocení....
    - nejdřív reflektovat pak měnit
  - ▣ Zvyk reflektovat
  - ▣ Práce se subjektivitou – shody a rozdíly mezi jednotlivci, skupinami
  - ▣ Často je proces přínosnější než výsledek
  - ▣ Určeno k růstu, ne k řešení akutních problémů

Jak se klima školy zjišťuje/dělá?

Jednorázové šetření

- ▣ převážně sumativní evaluace
- ▣ problém ovlivnění klimatu vlastním šetřením, jednorázová zátěž
- ▣ potřeba kvalitních diagnostických metod
- ▣ diagnostika nebo intervence?

Průběžné sledování, reflektování, akční výzkum

- ▣ důraz na formativnost
- ▣ reflexe sama je důležitou součástí „dobrého“ klimatu
- ▣ možnost vyzkoušení široké palety metod
- ▣ rozložení zátěže tak, že přestává být zátěží
- ▣ průběžné poznatky nepřerostou tak snadno v diagnózy/ortely
- ▣ flexibilita

Vždy My s někým.

Kdo by to měl dělat?

- Ani jeden ani všichni.
- Důležitá je iniciace/podpora vedení školy
- Nejlépe tým rozmanitých ochotných
- Konzultovat s odborníky – školní psychologové (i cizí), organizační psychologové
- Ve dvou se to lépe táhne – lze se domluvit na společném postupu s několika spřízněnými školami. Ale pozor na záludnosti srovnávání!

Jak průběžně sledovat klima?

VŠÍMAT SI – REFLEKTOVAT – SDÍLET

Co nejdéle, ideálně napořád.

Čeho si všímat?

Cílem je zjistit

- ▣ co je pro život lidí ve škole důležité (kultura)
  - autonomie, bezpečí, výkon, vztahy, identita, organizace...
- ▣ jaké pocity jsou s tím spojené (klíma)

Zkombinovat tyto poznatky s požadavky/ potřebami zadavatele šetření. Jak by to bylo pro školu, jak si ji představujeme, dobré?

Jaké je klíma na naší škole?

X

Jak dobré je klíma na naší škole?

Čeho si všímat – tradiční prvky

- **Vztahy mezi učiteli a žáky (Ž, U, Ř, R)**
  - Je používán individuální přístup k žákům?
  - Zdraví se učitelé s žáky na chodbě?
  - Oslovují žáci učitele s osobními a školními problémy?
  - Dostávají žáci známky, které si zaslouží?
  - Mají učitelé v téhle škole rádi své žáky?
  - Pomáhají učitelé žákům být k sobě přátelští a milí?
  - Vycházejí učitelé žákům vstříc nad rámec toho, co musí?
  - Jsou žáci častěji chváleni než káráni?
  - Vysvětlují všechno učitelé pečlivě a srozumitelně?
  - Vyhledávají učitelé diskuze s žáky?
  - S jakými žáky učitelé komunikují častěji/méně často?

Čeho si všímat – tradiční prvky

□ **Údržba školy a bezpečnost (Ž, U, R)**

- Cítí se žáci (učitelé) ve škole bezpečně?
- Jsou třídy a ostatní prostory čisté a uklizené?
- Je škola a její pozemek v dobrém stavu?
- Jsou do péče zapojeni i žáci a učitelé?

□ **Vedení a administrativa (U, R)**

- Naslouchá vedení nápadům, názorům a stížnostem žáků ... učitelů ... rodičů?
- Očekává vedení od všech vysokou úroveň práce a sděluje dobře svou představu standardů?
- Jde vedení příkladem ve vysokém nasazení?
- Zapojují se učitelé a žáci do rozhodování o škole?
- Jaký mají učitelé vztah k vedení?

Čeho si všímat – tradiční prvky

- **Orientace na učení a výkon (Ž, U, R)**
  - Vědí žáci, proč chodí do školy?
  - Chtějí se žáci učit nové věci?
  - Musí žáci na splnění požadavků pracovat tvrdě?
  - Jsou žáci srovnáni spíš mezi sebou nebo s obecnými standardy?

- **Chování žáků (U, Ř, Ž)**
  - Když si jeden student dělá srandu z druhého, připojí se druzí?
  - Chovají se žáci slušně i v nepřítomnosti učitele?
  - Pokračují žáci v práci, i když učitel odejde?

Čeho si všímat – tradiční prvky

□ **Poradenství (Ž, U, Por)**

- Vedou učitelé/poradci žáky k tomu, aby uvažovali o své budoucnosti?
- Pomáhají učitelé/poradci žákům s osobními problémy?
- Jsou žáci, kteří si o radu/pomoc nedokáží říci?

□ **Vztahy mezi žáky (U, Ř, Ž)**

- Zajímají se o sebe žáci (nejsou lhostejní)?
- Respektují se navzájem?
- Jsou rádi, že chodí právě do téhle školy?
- Jaký je poměr soutěžení a spolupráce(solidarity)?

Čeho si všímat – tradiční prvky

- **Vztahy s komunitou (Ž, U, Por)**
  - Účastní se rodiče i jiní lidé z okolí akcí školy?
  - Pomáhají lidé z komunity škole?
  - Je škola zvána na akce pořádané v sousedství?
  - Kdo z komunity se zapojuje a kdo ne?

- **Vztahy mezi učiteli (U, Ř)**
  - Jsou učitelé tým?
  - Vyjadřují si navzájem respekt, zájem?
  - Stýkají se učitelé i mimo školu?

Čeho si všímat – tradiční prvky

□ **Způsob výuky (Ž, U, R)**

- Mají žáci jasný seznam pravidel, která musí dodržovat?
- Narušují administrativní povinnosti významně vyučování?
- Tráví učitelé většinu času ve třídě vyučováním?
- Nosí si žáci obvykle domů úkoly?
- Jak moc jsou výsledky týmové práce součástí známek?

□ **Aktivity žáků (Ž, R)**

- Mohou se žáci zúčastnit ve škole všeho, čeho chtějí?
- Mohou se zapojit, i když nemají talent, či peníze?
- Zůstávají žáci často ve škole po vyučování?
- Jsou schopní se domluvit a zorganizovat větší věci (př. samospráva, sbírky...)

Čeho si všímat – tradiční prvky

Dotazníky pro učitele

OCDQ-RS	vstřícnost ředitele, direktivnost ředitele, zaujetí učitelů, frustrace učitelů, vztahy mezi učiteli
OHI-Elementary	zaujetí učitelů, kolegiálnost vedení, dostatek zdrojů, integrita instituce, důraz na akademický výkon;
OHI-Secondary	integrita instituce, vliv ředitele, vstřícnost ředitele, supervize a plánování, zdroje a podpora, zaujetí učitelů, důraz na prospěch
SLEQ	podpora žáků, zaujetí učitelů, profesionální zájem, pocit volnosti v učitelském sboru, spoluúčast na rozhodování, inovativnost školy, adekvátnost zdrojů, pracovní vypětí
CFK	respekt, důvěra, pracovní morálka, příležitost k vlastnímu zapojení se, akademický a sociální růst, soudržnost, obnova školy a péče

Dotazníky pro žáky

QSL	spokojenost se školou, zaujetí školní prací, vztahy mezi žákem a učiteli
ESB	bezpečnost školy, jasnost pravidel, spravedlivost pravidel, ohled na žáky, vliv žáků na dění ve škole, plánování a aktivity vedoucí ke zlepšení školy

Situace vhodné pro všímání

Kromě běžných situací, kdy je dobré občas chodit se smyslovými orgány na špičkách – hospitace, přestávky apod. – se ve škole vyskytují i situace, které jsou zvláště bohatými zdroji informací o klimatu a kultuře školy.

- nový člověk ve škole – učitel, stážista, žák – jeho první a druhé dojmy
- učitelé vracející se ze stáží, kurzů, školení apod.
- problémové situace – nenadálá ohrožení a problémy – např. šikana, velký konflikt, hrozba optimalizace
- velké i malé změny – od změny distribuce stravenek po ŠVP
- „mezidruhová“ jednání – školní parlament, rada školy, setkání s rodiči
- imanentně reflektivní aktivity – prezentace školy, www, inspekce, vnitřní evaluace

Záměrné vyvolávání situací

Když už máme nějaké konkrétní představy, můžeme naplánovat záměrnou reflektivní akci

- dotazníkové šetření – na míru šité i univerzální
- skupinové rozhovory – focus group, besedy
- diskuzní fórum na webu
- stmelovací pobyty (team-building)
- reflektivní hry – focení, eseje, koláže, tvorba deskových her...

Co nejexplicitnější, přesně vymezené cíle, účel

Explicitní konsekvence, využití informací

Reflektování

- Organizačně reflexi podporovat
  - ▣ vyčlenit na ní čas a prostor
  - ▣ zajímat se o její výsledky
- Většina záměrných akcí umožňuje začlenit reflexi
- Zvyknout si na pravidelnou reflexi, aby přestala být prací navíc.
- Počítat s tím, že jako první se na povrch derou nepříjemné pocity a zážitky
- Podporovat písemné reflektování – deníky, kroniky...

Sdílení

- Tým provádějící šetření by se měl pravidelně stýkat a „povídat si“.
- Organizačně podpořit sdílení
  - čas a prostor pro setkávání
  - web
- Podporovat povídání o škole a učení – např. plánování zlepšení, vyhlídek, projektů má smysl i tehdy, když se je nepodaří zrealizovat.
- Psaná reflexe má větší/dlouhodobější dopad
- Do reflexe a sdílení zahrnovat i žáky, rodiče, zřizovatele.

Různé účely zjišťování klimatu školy

V praxi bohužel často zaměňovány

Explorace

- Výzkum
  - Vychází z výzkumné otázky (širší zaměření)
  - Nástroje zohledňují i metodologické aspekty šetření
  - Nižší znalost kontextu školy
  - Případná náročnost na administraci a vyhodnocení není problém
  - Snaha o postihnoutí všech potenciálně významných aspektů života školy
    - Snaha o univerzální dotazníkové řešení
    - Širší baterie položek (otázek)
    - Náročnější pro respondenty (méně konkrétních položek)

Evaluace a autoevaluace

- Praxe
  - Vychází z konkrétních potřeb
  - Menší znalost metodologie (často nápodoba vzorů)
  - Velká znalost kontextu školy
  - Požadavek na jednoduchost administrace i vyhodnocení
  - Snaha o postihnoutí konkrétních aspektů života školy
  - Různé účely použití – např.
    - Screening
    - Řešení konkrétních

Otázky k tématu

- Obecné indikátory
  - ▣ Jaká je (teoretická) představa o fungování systému (třídy či školy) stojící v pozadí nástroje?
  - ▣ Pro koho a pro jaký účel byla vytvořena?
  - ▣ Jaké informace jsou o nástroji k dispozici?
- Jakým způsobem bude vlastní šetření připraveno, prezentováno respondentům a co se bude dít s výsledky (např. jaké zdroje jsou k dispozici k intervenci a v jakém časovém horizontu)

Stav předcházející tvorbě nástrojů v projektu Cesta ke kvalitě

- Výzkumné nástroje
  - diplomové práce, disertace, mezinárodní srovnání (*PISA atd.*)
  - kvalitativní i kvantitativní přístupy
    - (*dotazníky, rozhovory, focus groups*)
  - vycházející z různých paradigmat
    - klima školy, kultura školy
  - věcně ad hoc adaptace zahraničních metod či jejich deriváty
    - často problém s uchopením specifického kontextu české školy
  - relativně často i metody vlastní konstrukce s problematickými vlastnostmi (validita, reliabilita)
- Komerční nástroje
  - Mapa školy – SCIO, Kalibro... (*též s kořeny v zahraničních nástrojích*)
- Odborně nepřijatelné aktivity s diskutabilním teoretickým pozadím
  - Barvy školy – DAP - <http://www.upacr.cz/index.php?lng=cs>
- Lidová tvořivost – postupy vyvinuté školami

Praktický rámec

- Zadání projektu „Cesta ke kvalitě“
  - Několik omezení
    - čas, rozsah pilotní studie, obsah dalších nástrojů ...
  - Tvorba on-line administrované metody s automatickým vyhodnocením a generovanou zprávou („Co nejjednodušší z hlediska uživatele – koordinátora autoevaluace ve škole.“)
  - Možnost opakovaného zadávání s ohledem na různé oblasti zájmu školy
- Konkrétní potřeby škol (ve smyslu vedení škol)
  - Informace o prostředí školy
  - Podklady pro rozhodování
  - Výběr obsahu v rukou školy (nenabízíme odpovědi na otázky, které si škola neklade)
- ...a v neposlední řadě příležitost k zamyšlení pro účastníky anket

Příklad nástroje upravitelného
podle požadavků konkrétní školy

Ankety pro... (*učitele, žáky a rodiče*)

- Autory jsou *Mgr. T. Kohoutek a Mgr. et Mgr. Jan Mareš*
- Dotazník je použitelný pro žáky 2. stupně základních škol a všechny typy středních škol.
- Tři varianty (pro učitele, žáky i rodiče) s možností výběru 30 z cca 150 položek v každé variantě k zjištění názorů na různé oblasti školního života
- Varianty nabízejí v rámci okruhů modifikované formulace otázek

Konkrétní podoba nástrojů

- Uživatelská příručka
  - ▣ Dostupná online jako pdf soubor
  - ▣ Součástí jsou pokyny pro zadání, práci s výsledky i možnost orientačního srovnání
  - ▣ Součástí jsou i upozornění na omezení nástroje
- Vlastní dotazník
  - ▣ Součást příručky (manuálu)
  - ▣ I online verze na portálu evaluacninaastroje.rvp.cz
- Evaluační zpráva
  - ▣ Generovaná automaticky po skončení sběru odpovědí
  - ▣ Příklad rovněž v příručce

Ankety pro učitele – oblasti

1. Postoje, preference
  2. Reflexe vlastních výsledků, sebehodnocení
    - 2.1 výsledky žáků
    - 2.2 úspěchy (ve vztahu k preferencím)
  3. Metody a formy výuky
    4. Výsledky, hodnocení
      - 4.1 hodnocení žáků
      - 4.2 náročnost požadavků školy
      - 4.3 překážky
  5. Sebehodnocení činnosti pedagoga
    - 5.1 zdroje zpětné vazby
    - 5.2 postupy sebehodnocení
  6. Další vzdělávání pedagogických pracovníků
    - 6.1 ochota k dalšímu vzdělávání
    - 6.2 formy dalšího vzdělávání
  7. Spolupráce
    - 7.1 spolupráce v pedagogickém sboru, spolupráce s žáky a rodiči
    - 7.2 spolupráce s nepedagogickými pracovníky
  8. Podpora ze strany školy, vedení školy
  9. Vztahy
  10. Zázemí a vybavení školy
    - 10.1 zázemí
    - 10.2 vybavení pro výuku
    - 10.3 výpočetní technika
  11. Spokojenost s pracovními podmínkami
  12. Shrnující otázky, celkové zhodnocení
- Volitelný modul pro nepedagogické pracovníky:
- 1. Spolupráce s vedením školy, s vyučujícími, s žáky a rodiči
  - 2. Spolupráce s dalšími nepedagogickými pracovníky
  - 3. Spokojenost s pracovními podmínkami, vedením školy, zázemím a vztahy na škole
  - 4. Shrnující otázky, celkové zhodnocení

Anketa pro žáky

- 1. Motivace
- 2. Výuka a vzdělávání
  - ▣ 2.1 průběh výuky
  - ▣ 2.2 rozdíly ve výuce
  - ▣ 2.3 hodnocení
  - ▣ 2.4 náročnost
  - ▣ 2.5 domácí příprava
  - ▣ 2.6 výsledky, překážky
- 3. Atmosféra na škole, vztahy
- 4. Pravidla, problémy
- 5. Zázemí školy
- 6. Další aktivity
- 7. Aktivita, zapojení žáků
- 8. Celkové zhodnocení

Anketa pro rodiče

- 1. Informace
  - 1.1 dostatečnost informací
  - 1.2 přínos jednotlivých zdrojů informací
- 2. Zázemí školy
- 3. Výuka
  - 3.1 spokojenost s úrovní výuky
  - 3.2 spokojenost s oblastmi výuky
  - 3.3 náročnost požadavků školy
  - 3.4 rozdíly v kvalitě výuky
  - 3.5 domácí příprava
- 4. Působení školy
  - 4.1 spokojenost s úrovní výchovného působení (pravidla, institucionální podpora, přístup)
  - 4.2 rozvoj hodnot a morálních vlastností
- 5. Další aktivity (doplňkové aktivity, mimoškolní činnost)
- 6. Vztahy (klíma školy)
- 7. Spolupráce rodičů (participace rodičů na životě školy, komunikace s dítětem o škole...)
- 8. Spolupráce školy s partnery
- 9. Komunikace mezi rodiči a školou
- 10. Vedení školy
- 11. Shrnující otázky, celkové zhodnocení

Příklad „nedotazníkové“ metody pro žáky prvního stupně ZŠ

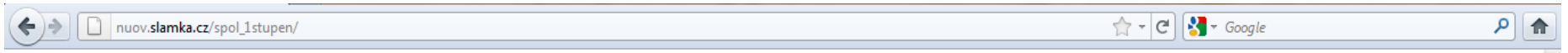
Společenství prvního stupně. Dotazník pro žáky formou počítačové hry

- Autorka: Mgr. D. Denglerová, Ph.D.
- Tento nástroj pomůže zodpovědět otázky týkající se toho, jak žák na prvním stupni ZŠ (ve věku cca 6-11 let) vnímá své školní prostředí. Které aspekty školní docházky hodnotí kladně, které negativně? Jaké aspekty formálního i neformálního vzdělávání způsobují, že se dítě do školy těší?
- Předkládaný nástroj vychází z principu testů sémantického výběru. Test sémantického výběru sestavil a ve své klinické praxi používal V. Doležal již v 60. letech 20. století. Test sémantického výběru reprezentuje v metodologii tzv. psychosémantické metody, které vycházejí z přesvědčení, že je možné odhalit význam, který daný podnět (slovo) pro konkrétního jedince či skupinu nese. Různými přístupy a pojetími psychosémantiky se zabývá T. Urbánek (2003).

Popis nástroje

- Nástroj zjišťuje postoje dítěte k 18 klíčovým pojmům:
  - ▣ moje paní učitelka; známky; přestávka; naše třída (místnost); moji spolužáci; kluci; holky; družina; žáci z vyšších tříd (starší žáci); běhání (lítání) ve škole; oběd ve školní jídelně; paní vychovatelka z družiny; školní záchodky (WC); poznámka; tělocvik; počítače; šatna; kroužky ve škole
- Klíčové pojmy se postupně po jednom zobrazují v horní třetině obrazovky (pojem, obrázek, zvuk)
- Ke klíčovým pojmům jsou přiřazovány atributy
- Na konci je dítě požádáno, aby seřadilo všechny atributy podle toho, jak se mu líbí či nelíbí.
- Sledují se postoje k pojmům prostřednictvím vztahu k referenčním pojmům:
  - ▣ Nejoblíbenější pohádková postava, kterou máš rád(a)
  - ▣ Zlá pohádková postava, kterou vůbec nemáš rád(a)
- Evaluační zpráva je ihned automaticky generována v Excelu

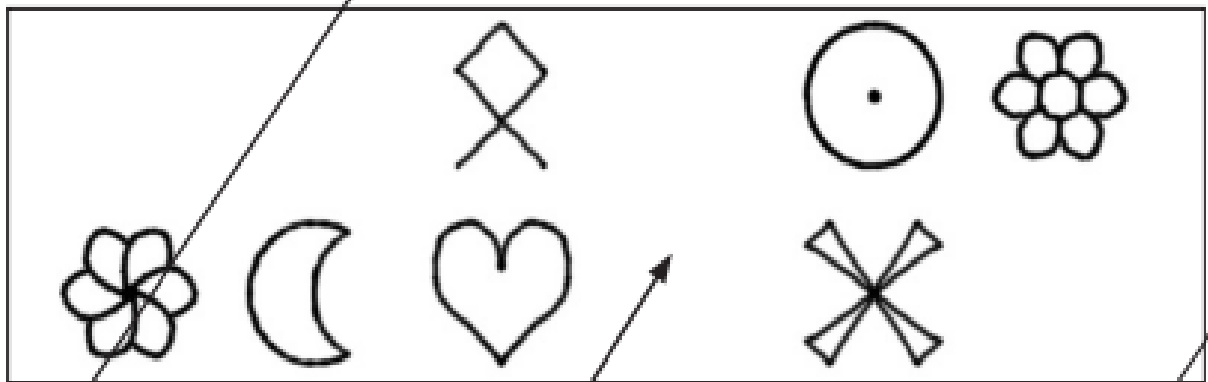
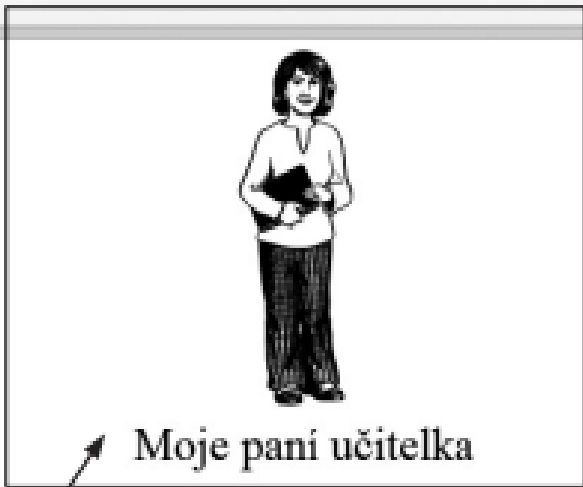
Jak to vypadá?

Moje paní učitelka

1
Ještě ti zbývá vybrat
poslední obrázek.

1
Ještě ti zbývá vybrat
poslední obráček.
☒ ☒ ☆
☒ ☒

HODNOCENÝ POJEM

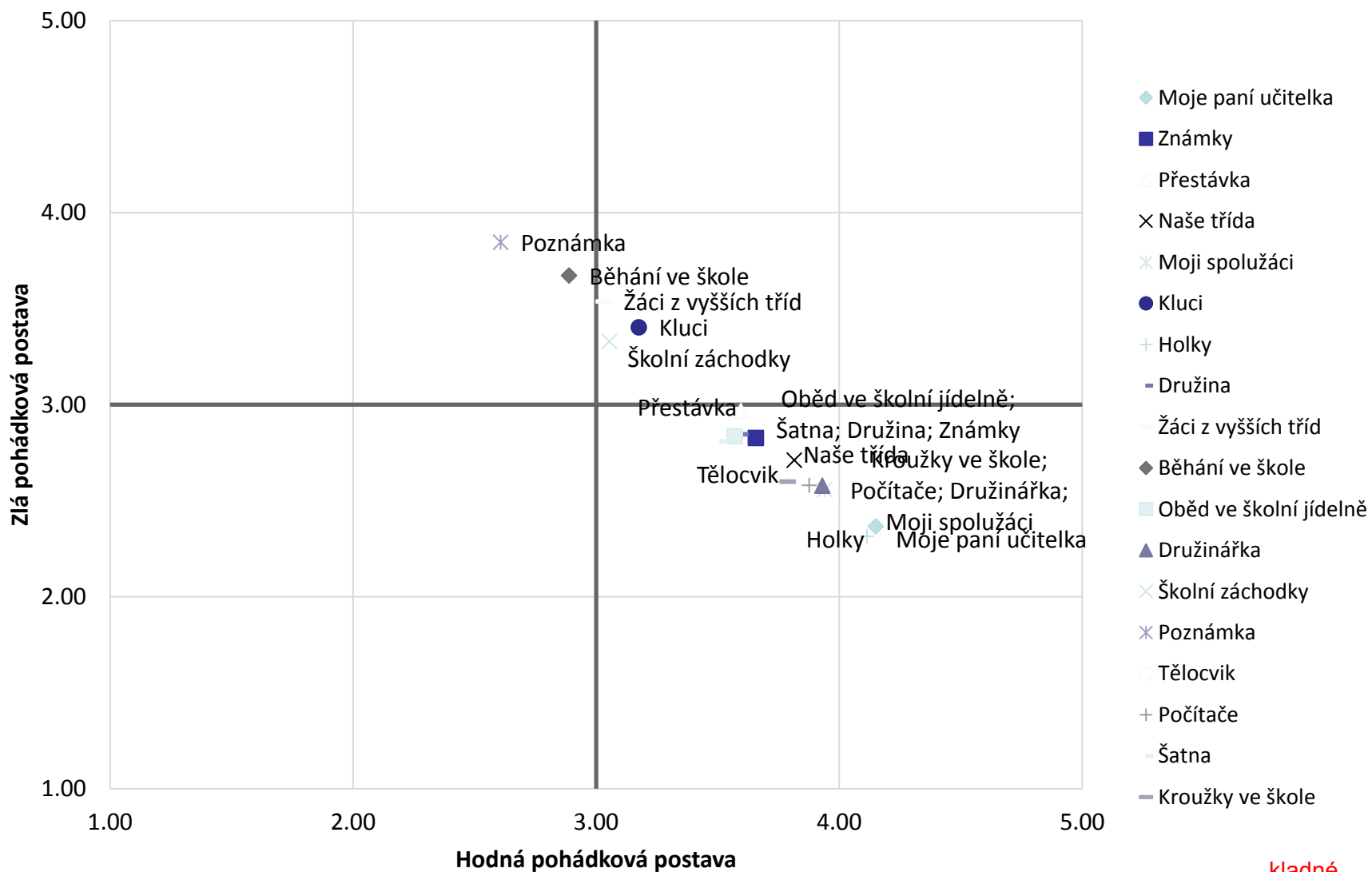
NABÍZENÉ ATRIBUTY

POČÍTADLO ATRIBUTŮ, KTERÉ ZBÝVÁ VYBRAT

Jak vypadají výsledky?

záporné

Postoje žáků 1.stupně ZŠ

kladné

-
- Možnost srovnat výsledky s orientačními normami.
  - Jeden z velmi populárních nástrojů.
  - Vhodný i pro malotřídní školy.

Příklad screeningového nástroje pro žáky

Předcházení problémům v chování žáků

- Autorkou je *doc. PhDr. Věra Vojtová, Ph.D.*
- Dotazník je použitelný pro žáky 2. stupně základních škol a všechny typy středních škol.
- 35 položkový dotazník pro žáky k vyhodnocení silných a slabých stránek školního života ve faktorech
  - ▣ Škola je místo, kam/kde zažívám
    - Úspěch a příležitost
    - Negativní prožívání
    - Vztah učitel – žák
    - Školní status
    - Formování (podpora)
    - Interakce s vrstevníky
- Škála: rozhodně ano–spíše ano-spíše ne-rozhodně ne

Ukázka položek dotazníku

Škola je místo, kam/kde zažívám

Úspěch a příležitost vymezují indikátory:

- rád se učím,
- vím, že mohu dosáhnout dobrých výsledků,
- jsem často zvědavý,
- hodně se toho naučím,
- učitelé se zajímají o mé názory.

Negativní prožívání vymezují indikátory:

- cítím se osaměle;
- učitelé mě nemají rádi;
- učitelé některé žáky upřednostňují.

Interakci s vrstevníky vymezují indikátory:

- těším se na přestávku,
- kde mě spolužáci přibírají k různým hrám,
- kde je o přestávkách dobrá zábava,
- se spolužáky si rádi povídáme,
- s kamarády děláme mnoho zajímavého.

Seminární cvičení

- Co je na materiálech, které jste jako skupina dostali k dispozici z pohledu psychologa neobvyklé?

- Děkuji za pozornost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ